

УДК 327.5:355.45

DOI <https://doi.org/10.32782/2786-9385/2025-6-3>

ФЕНОМЕН АСИМЕТРІЇ БЕЗПЕКИ В РЕАЛІСТИЧНІЙ ПАРАДИГМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Дерев'янюк Ігор Петрович,

кандидат історичних наук, доцент,

доцент кафедри міжнародних відносин та стратегічних студій

Державного університету «Київський авіаційний інститут»

ORCID ID: 0000-0002-2908-6405

Статтю присвячено дослідженню феномену асиметрії безпеки в контексті реалістичної парадигми міжнародних відносин. Обґрунтовано актуальність теми, зумовлену зростанням нестабільності сучасної міжнародної системи, ескалацією конфліктів різної інтенсивності та появою нових, нетрадиційних форм загроз. Показано, що асиметрія безпеки є невід'ємною рисою сучасного світового порядку, яка виникає унаслідок нерівномірного розподілу матеріальних і нематеріальних ресурсів, відмінностей у рівнях військово-технологічного розвитку, політичної легітимності та спроможності держав забезпечувати власну оборону й стабільність.

Реалістична парадигма з її акцентом на силі, національних інтересах і боротьбі за виживання визначається як теоретичне підґрунтя для інтерпретації цього явища. У межах дослідження розглянуто основні положення класичного та неореалістичного підходів, що дають змогу пояснити логіку поведінки держав у ситуації нерівності потужностей, а також роль балансу сил і стримування у підтриманні міжнародної стабільності.

Практичну частину дослідження присвячено впливу асиметрії безпеки на формування національних та міжнародних стратегій безпеки. На прикладі російсько-української війни показано, що асиметрія сил не обов'язково визначає результат конфлікту: ефективне використання гнучких стратегій, міжнародної підтримки, інформаційних технологій і внутрішньої стійкості може компенсувати ресурсну нерівність.

Підкреслено, що усвідомлення природи асиметрії безпеки сприяє розробленню більш адаптивних, комплексних і багаторівневих підходів до безпеки, які враховують як військові, так і політичні, економічні та інформаційні чинники. Отримані результати мають як теоретичне значення для розвитку реалістичної парадигми міжнародних відносин, так і практичну цінність для вдосконалення стратегічного мислення у сфері національної та глобальної безпеки.

Ключові слова: асиметрія безпеки, реалізм, баланс сил, міжнародна система, Україна.

Derevianko I. P. The Phenomenon of Security Asymmetry in the Realist Paradigm of International Relations

The article is devoted to the study of the phenomenon of security asymmetry in the context of the realist paradigm of international relations. The paper substantiates the relevance of the topic, due to the growing instability of the modern international system, the escalation of conflicts of varying intensity and the emergence of new, non-traditional forms of threats. It is shown that security asymmetry is an integral feature of the modern world order, which arises as a result of the uneven distribution of material and non-material resources, differences in the levels of military-technological development, political legitimacy and the ability of states to ensure their own defense and stability.

The realist paradigm, with its emphasis on power, national interests and the struggle for survival, is defined as the theoretical basis for interpreting this phenomenon. The study examines the main provisions of the classical and neo-realist approaches, which allow explaining the logic of state behavior in a situation of power inequality, as well as the role of the balance of power and deterrence in maintaining international stability.

The practical part of the study is devoted to the influence of security asymmetry on the formation of national and international security strategies. The example of the Russian-Ukrainian war shows that the asymmetry of forces does not necessarily determine the outcome of the conflict: the effective use of flexible strategies, international support, information technologies and internal resilience can compensate for resource inequality.

The paper emphasizes that awareness of the nature of security asymmetry contributes to the development of more adaptive, comprehensive and multi-level approaches to security, which take into account both military and political, economic and information factors. The results obtained have both theoretical significance for the development of a realistic paradigm of international relations and practical value for improving strategic thinking in the field of national and global security.

Key words: security asymmetry, realism, balance of power, international system, Ukraine.

Актуальність дослідження. Сьогодні система міжнародних відносин характеризується високим рівнем нестабільності та появою нових викликів, серед яких особливе місце посідає феномен асиметрії безпеки. Дисбаланс у розподілі сил, нерівність доступу до ресурсів та відмінності у здатності держав забезпечувати власну оборону формують умови, за яких питання безпеки стають ключовим чинником міжнародної політики. У цьому контексті актуалізується потреба у теоретичному осмисленні явища асиметрії безпеки крізь призму провідних парадигм міжнародних відносин.

Реалістична парадигма з її акцентом на силових аспектах, національних інтересах та боротьбі за виживання створює методологічне підґрунтя та надає концептуальні інструменти для осмислення цього явища. Вивчення асиметрії безпеки в рамках реалізму дає змогу краще зрозуміти, як нерівність у військово-політичних можливостях впливає на динаміку міжнародної системи, виникнення конфліктів та формування союзів.

Для України ця тематика має особливу практичну значущість, оскільки війна Росії проти України демонструє класичний приклад асиметрії сил і загроз, де держава з більшим військовим потенціалом стикається з нестандартними формами спротиву та міжнародною підтримкою.

Отже, дослідження феномену асиметрії безпеки крізь призму реалістичної парадигми дає змогу не лише уточнити теоретичні підвалини міжнародних відносин, а й окреслити практичні орієнтири для формування ефективних стратегій національної та міжнародної безпеки.

Мета статті – розкриття сутності феномену асиметрії безпеки у міжнародних відносинах та його інтерпре-

тація в межах реалістичної парадигми. Для досягнення цієї мети передбачається: з'ясувати зміст понять «асиметрія» та «безпека» і визначити їхній взаємозв'язок; проаналізувати природу асиметрії безпеки у сучасній системі міжнародних відносин; розкрити ключові положення реалістичної парадигми щодо проблеми нерівності сил та безпеки; сформулювати висновки щодо значення асиметрії безпеки для формування національних та міжнародних стратегій безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній науковій літературі феномен асиметрії безпеки в реалістичній парадигмі міжнародних відносин є недостатньо розробленим та малодослідженим. Більшість науковців зосереджується на проблемах балансу сил, гегемонії чи дилеми безпеки, тоді як питання нерівності в умовах безпеки лише починають системно аналізуватися [1–3]. Це свідчить про те, що напрям дослідження перебуває на стадії становлення й потребує подальшого теоретичного уточнення.

Одним із ключових теоретиків, хто розробляв концепцію асиметрії у міжнародних відносинах, є американський дослідник Б. Уомак. Його підхід відрізняється від класичного реалізму. Він акцентує увагу не лише на «балансі сил», а на тому, як саме нерівність формує специфічні моделі взаємодії між державами.

У контексті безпеки Б. Уомак показує, що сильні держави зазвичай не відчують реальної загрози з боку слабших, але можуть створювати нестабільність через ігнорування їхніх інтересів. Окрім того, слабкі держави постійно перебувають у стані уразливості й змушені вибудовувати свою безпеку через дипломатичний баланс, коаліції та міжнародне право [4; 5].

Важливо зазначити, що останні публікації демонструють, що реалізм як парадигма адаптується до нових проявів асиметрії: він зберігає свою інтерпретативну силу щодо анархії і боротьби за виживання, але розширює поняття сили, включаючи технологічний та інформаційний складники. Окрім того, останні роки позначилися посиленням інтересом до асиметрії безпеки як поняття, що перетинає традиційні підходи реалізму. Дослідження зосереджуються не лише на класичних питаннях балансу сил і гегемонії, а й на нових формах асиметрії: кібернетичній, інформаційній, технологічній та економічній, які змінюють способи, якими матеріальна перевага трансформується у вразливість або потугу.

Цей розширений фокус змусив реалізм диференціювати інструментарій аналізу: поряд із традиційним акцентом на військову силу з'явилися роботи, що вивчають роль інформації, критичних інфраструктур і технологічної залежності у створенні нових форм асиметрії [6–8].

Виклад основного матеріалу дослідження. У контексті глобалізаційних процесів та трансформації системи міжнародних відносин феномен асиметрії безпеки посідає надзвичайно важливе місце в практиці міжнародної політики. Сучасний світ характеризується зростанням нерівномірності розвитку держав, появою нових центрів сили та активізацією недержавних акторів, що істотно ускладнює структуру міжнародної безпеки.

Традиційні підходи до її забезпечення, засновані на концепціях балансу сил і паритету, дедалі частіше виявляються недостатніми для адекватного реагування на сучасні загрози. Це зумовлено наявністю глибоких розривів у рівні ресурсного забезпечення, технологічного потенціалу, військових спроможностей, а також різних стратегічних підходів держав і недержавних суб'єктів міжнародних відносин.

У загальнонауковому значенні поняття «асиметрія» (походить від грец. *asymmetria* – «неспівмірність», «від-

сутність пропорційності») означає дисбаланс, нерівність або несумірність між двома чи більше об'єктами. У сфері міжнародних відносин асиметрія проявляється у відмінності рівнів розвитку держав, їхніх економічних та військових ресурсів, політичного впливу, здатності забезпечувати власну безпеку та реалізовувати національні інтереси. Вона виступає структурною характеристикою міжнародної системи, яка рідко буває абсолютно рівноважною [5, с. 12].

Безпека у класичному розумінні трактується як стан захищеності об'єкта від загроз, що можуть завдати шкоди його існуванню чи функціонуванню. У міжнародному контексті йдеться насамперед про захист держави від зовнішніх викликів: воєнних, політичних, економічних, інформаційних чи екологічних. При цьому безпека не є абсолютною – вона завжди відносна, залежна від співвідношення сил у міжнародній системі [9].

Між цими поняттями існує безпосередній взаємозв'язок. Асиметрія у сфері міжнародних відносин формує нерівний рівень безпеки для різних держав. Сильніші актори, які володіють потужними ресурсами, здатні гарантувати власний захист та впливати на безпекові умови інших. Водночас слабші держави через брак ресурсів чи союзницької підтримки опиняються у більш уразливому становищі. Отже, асиметрія визначає не лише характер розподілу сили, а й рівень доступу до безпеки в міжнародній системі.

Загалом асиметрію безпеки можна розглядати як нерівномірний розподіл ризиків, уразливостей та загроз між учасниками, що створює дисбаланс сил та впливу у сфері безпеки, у результаті чого одні сторони мають значно більше шансів зазнати шкоди або опинитися в не вигідному становищі, ніж інші [5].

Сучасна міжнародна система розвивається в умовах багаторівневих трансформацій, що пов'язані з глобалізацією, зростанням міждержавної конкуренції, появою нових загроз і нерівномірністю розподілу ресурсів. Однією з фундаментальних характеристик цього середовища є асиметрія безпеки, яка вияв-

ляється у різниці можливостей держав гарантувати власний захист та впливати на міжнародну безпекову архітектуру.

Асиметрія безпеки має свої корені у традиційній нерівності держав за розмірами територій, чисельністю населення, рівнем економічного розвитку та військовим потенціалом. Ця нерівність посилюється історично сформованими союзами, колоніальним минулим та наявністю ядерної зброї. У результаті великі держави здатні виступати гарантами міжнародної стабільності чи, навпаки, джерелами загроз, тоді як малі держави змушені адаптуватися до умов, які їм нав'язує міжнародна система [7, с. 35].

Сучасні технології (ракетні системи, кіберзброя, штучний інтелект) стали інструментом посилення асиметрії. Держави, що володіють високими технологіями, отримують непропорційну перевагу, яка робить традиційні методи оборони менш ефективними. При цьому недержавні актори, зокрема терористичні угруповання чи хакерські угруповання, також можуть створювати серйозні асиметричні загрози навіть для найпотужніших держав.

Асиметрія безпеки має також геополітичний вимір, оскільки вона проявляється у розташуванні держав та їхній близькості до потенційних зон конфліктів. Наприклад, прикордонні держави, що межують з агресивними сусідами, опиняються у більш уразливому становищі, ніж ті, які мають стабільне геополітичне оточення. Україна є показовим прикладом, адже її безпекове середовище визначається близькістю до РФ, яка має значну військову перевагу і мислить імперськими категоріями [6].

У сучасній системі міжнародних відносин існує нерівний доступ держав до механізмів колективної безпеки. Членство у військово-політичних союзах (зокрема, НАТО) значно підвищує рівень безпеки країн-учасниць, тоді як держави, які не входять у ці структури, залишаються в умовах підвищеної уразливості. Це формує асиметрію між «інституційно захищеними» та «інституційно незахищеними» державами.

Також асиметрія безпеки не є сталою, оскільки вона змінюється залежно від розвитку технологій, зміцнення чи занепаду держав, утворення нових союзів і змін у балансі сил. У цьому сенсі вона виступає не лише характеристикою міжнародної системи, а й рушійним чинником її трансформацій [5].

Отже, природа асиметрії безпеки полягає у комплексному поєднанні структурних, технологічних, геополітичних та інституційних дисбалансів, які формують нерівні умови для держав у забезпеченні власної безпеки. Цей феномен визначає характер сучасних міжнародних відносин, підсилює конфліктність системи та робить питання колективної безпеки ще більш актуальним.

Одним із найяскравіших прикладів асиметрії безпеки у XXI ст. стала широкомасштабна війна Росії проти України. Очевидною є асиметрія сил між сторонами, адже РФ володіє ядерною зброєю, однією з найбільших армій світу, розвитком військово-промисловим комплексом, тоді як Україна після 1994 р. під тиском світових потуг відмовилася від ядерного арсеналу, маючи обмежені оборонні ресурси.

Окрім того, Україна розраховувала на міжнародні гарантії (Будапештський меморандум 1994 р.), які виявилися неефективними у випадку прямої агресії. Це показало, що слабша сторона у відносинах із більш потужним сусідом може стати уразливою навіть за наявності формальних договорів. Проте завдяки міжнародній підтримці (військова допомога від США, ЄС, країн НАТО), розвитку власних Збройних сил та застосуванню асиметричних тактик Україна змогла частково компенсувати дисбаланс сил.

Цей кейс демонструє, що асиметрія безпеки може стати вирішальним чинником виникнення війни, але слабша держава здатна знаходити альтернативні механізми протидії, спираючись на міжнародні альянси [2; 6; 7].

Прояви асиметрії безпеки, але іншого типу, демонструє взаємодія двох глобальних гравців – США і Китаю. Сполучені Штати мають найбільший у світі

військовий бюджет, глобальну мережу баз та союзницьких зобов'язань, тоді як Китай поступається кількісно та якісно, однак стрімко модернізує армію і розширює присутність в Азійсько-Тихоокеанському регіоні.

Важливо звернути увагу на те, що Сполучені Штати мають перевагу у сфері високих технологій, зокрема військово-космічних систем. Зі свого боку, КНР розвиває кібервійська та інвестує у штучний інтелект, що створює асиметричні виклики для американської безпеки.

Протистояння між сторонами спостерігається й у геополітичній площині. США зосереджують увагу на «стримуванні Китаю» у Тихоокеанському регіоні. Китай же застосовує стратегію «асиметричної відповіді» – інвестує у протикорабельні ракети, кіберзасоби та економічні важелі (наприклад, «Один пояс – один шлях») [8].

У цьому разі йдеться не про класичну слабкість одного з акторів, а про асиметричне суперництво, де кожна сторона використовує власні сильні сторони, щоб нейтралізувати переваги опонента.

Отже, приклади Україна – РФ і США – Китай демонструють різні форми прояву асиметрії безпеки. У першому випадку – класичний дисбаланс сил між великою та середньою державою, у другому – асиметричне суперництво між двома глобальними акторами, які застосовують відмінні стратегії для досягнення безпеки.

Розглядаючи ключові положення реалістичної парадигми в контексті проблеми нерівності сил і безпеки, доцільно проаналізувати її пояснювальний потенціал, а також окреслити притаманні їй обмеження.

Згідно з класичним та неореалістичним підходами, міжнародна система є анархічною, тобто не має наддержавного органу, здатного гарантувати безпеку всім учасникам. Це означає, що кожна держава сама відповідає за власне виживання та оборону. У таких умовах нерівність сил – це природний і майже неминучий елемент міжнародної системи в реалістичній парадигмі, оскільки ресурси та можливості розподілені нерівномірно.

Реалізм виходить також із того, що військова сила є головним засобом забезпечення безпеки. Держави з більшими ресурсами мають вищий рівень захищеності, тоді як слабші змушені шукати інші шляхи компенсації (союзи, дипломатія, балансування). Тож нерівність сил безпосередньо перетворюється на асиметрію безпеки [10].

Одна з ключових ідей реалізму полягає у тому, що зусилля однієї держави зміцнити свою безпеку часто сприймаються іншими як потенційна загроза. Це породжує гонку озброєнь і підвищує рівень напруженості. У ситуації нерівності сил «сильні» держави отримують додаткові переваги, а «слабкі» змушені жити в умовах постійної уразливості [11].

Представники класичного реалізму й особливо неореалізму стверджують, що міжнародна стабільність можлива лише тоді, коли існує баланс сил. У протилежному разі виникає гегемонія або конфлікт. Асиметрія безпеки тут виступає рушійною силою балансування: слабші держави намагаються створювати союзи, щоб урівноважити потужніших суперників [10; 12].

Реалісти стверджують, що міжнародні відносини завжди залишаються конфліктними, адже сильні держави прагнуть зберегти чи посилити своє домінування, а слабкі – вижити. Тому нерівність сил не лише визначає рівень безпеки, а й є постійним джерелом міжнародних криз і воєн [11; 13].

Зокрема, представники реалістичної школи скептично ставляться до ідеї, що міжнародні організації (ООН, ОБСЄ) можуть подолати нерівність сил. Вони вважають, що сильні держави використовують ці інституції у власних інтересах, а отже, асиметрія безпеки зберігається попри формальні механізми співпраці [11; 14].

Загалом у рамках теорії реалізму феномен асиметрії безпеки сприймається як закономірний та неминучий стан міжнародних відносин. Він відображає нерівність можливостей держав у забезпеченні власної безпеки та є наслідком анархічної природи міжнародної сис-

теми. Із позицій реалізму асиметрія безпеки не розглядається як відхилення, а радше як структурна умова, що визначає характер взаємодії держав, формування альянсів, виникнення конфліктів та балансів сил [10; 12; 13].

Однак реалістичний підхід, попри свою аналітичну глибину у визначенні ролі сили та інтересу в міжнародних відносинах, не завжди здатен повною мірою пояснити складну природу сучасних асиметричних загроз, які часто мають неklasичний, багатовимірний характер.

До сильних боків реалістичної парадигми належить її здатність чітко окреслювати закономірності поведінки держав у ситуації нерівності сил, а також підкреслювати вирішальну роль військової могутності, стратегічного стримування та балансу інтересів у забезпеченні національної безпеки. Реалізм надає чіткий аналітичний інструментарій для розуміння логіки державного суперництва, зокрема механізмів формування коаліцій, ескалації конфліктів і стратегій реагування на потенційні загрози [14].

Водночас обмеження реалістичної парадигми полягають у її схильності до редукціонізму – зведення безпекових процесів переважно до військово-політичного виміру, що ускладнює пояснення феноменів гібридної, інформаційної чи кібербезпеки. Окрім того, реалістичний підхід недооцінює роль міжнародних інституцій, економічної взаємозалежності та транснаціональних акторів, які дедалі більше впливають на характер сучасних конфліктів.

Важливо також зазначити, що реалістична парадигма не враховує внутрішньої політики. Неокласичний реалізм намагається компенсувати це, але багато класичних чи структурних моделей недооцінюють роль внутрішніх чинників: ідеологічних, культурних, інституційних. Реалізм часто ігнорує моральні, етичні, юридичні норми або ставить їх на другий план, коли вони суперечать інтересам безпеки. Окрім того, нові технології, транскордонні загрози, глобалізація можуть змінювати традиційні показники сили і виклики безпеки, що

не завжди добре укладається в класичні або навіть неореалістичні рамки.

Отже, хоча реалістична парадигма залишається важливим інструментом для аналізу проблеми асиметрії сил і безпеки, вона не здатна повною мірою відобразити складність сучасних міжнародних відносин. Для глибшого розуміння динаміки глобального безпекового середовища необхідно доповнювати її положеннями неореалізму, неолібералізму та конструктивізму. Неореалізм дає змогу врахувати системний характер міжнародної анархії та структурні обмеження, неолібералізм акцентує увагу на ролі інституцій і співпраці, а конструктивізм – на впливі ідей, норм і колективної ідентичності. У поєднанні ці підходи створюють більш багатовимірну аналітичну рамку, здатну пояснити не лише баланс сил, а й соціально-політичні чинники безпеки. Такий інтегрований підхід відкриває нові можливості для розуміння трансформацій міжнародної системи у XXI ст.

Висновки. Отже, феномен асиметрії безпеки є ключовим елементом сучасної міжнародної системи, оскільки відображає дисбаланс сил, ресурсів та стратегій між державами і недержавними акторами. Реалістична парадигма забезпечує теоретичну основу для аналізу асиметрії, пояснюючи її через призму боротьби за владу, принцип анархії та національних інтересів. Водночас сучасні прояви асиметрії: гібридні війни, кібератаки, терористичні загрози виходять за межі класичних реалістичних пояснень, що потребує адаптації й розвитку цього підходу.

Показовим прикладом асиметрії безпеки є війна Росії проти України, де менша за потенціалом держава ефективно застосовує нетрадиційні стратегії та користується міжнародною підтримкою для протидії агресору.

Дослідження феномену асиметрії безпеки в контексті реалістичної парадигми має не лише теоретичне, а й прикладне значення, оскільки сприяє формуванню більш гнучких та ефективних стратегій національної й міжнародної безпеки. Асиметрія безпеки безпосередньо впли-

ває на зміст і спрямованість стратегічного планування, визначаючи способи реагування держав на сучасні виклики.

Для потужних держав вона створює умови для проєкції сили та розширення впливу, водночас висуваючи вимогу адаптації стратегій до нових, нетрадиційних форм загроз, які не піддаються класичним засобам стримування. Для слабших і середніх держав асиметрія безпеки означає підвищену уразливість і необхідність застосування нестандартних підходів до захисту: розвитку інноваційних механізмів стримування, дипломатичного балансування та інтеграції у багаторівневі системи колективної безпеки.

У національних стратегіях безпеки таких держав, як Україна, ключового значення набуває створення адаптивної, багатовимірної системи протидії загрозам, що поєднує військові, інфор-

маційні, дипломатичні та технологічні інструменти. У міжнародному вимірі асиметрія безпеки спонукає до перегляду традиційних моделей колективної безпеки, посилення взаємозалежності та розвитку мережових форм співпраці.

Отже, значення асиметрії безпеки полягає у її здатності виступати каталізатором інновацій у сфері стратегічного мислення, стимулюючи держави до пошуку нових балансів між силою, стійкістю й адаптивністю. Вона не лише ускладнює міжнародне середовище, а й сприяє його еволюції – від жорстких моделей протистояння до більш комплексних і взаємопов'язаних систем глобальної співпраці та стримування. Загалом асиметрія безпеки стає не лише викликом, а й чинником, що формує нову архітектуру міжнародних відносин у добу глобальної нестабільності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Arreguín-Toft I. How the Weak Win Wars: A Theory of Asymmetric Conflict. *International Security*. 2001. 26(1). P. 93–128.
2. Mack A. Why big nations lose small wars: The politics of asymmetric conflict. *World Politics*. 1975. 27(2). P. 175–200. <https://doi.org/10.2307/2009880>
3. Womack B. Asymmetry theory and China's concept of multipolarity. *Journal of Contemporary China*. 2004. 13(39). P. 351–366.
4. Womack B. China and Vietnam: The politics of asymmetry. Cambridge University Press. 2006. 281 p.
5. Womack B. Asymmetry and international relationships. Cambridge University Press. 2016. 220 p.
6. Bruusgaard K.V. Deterrence asymmetry and strategic stability in Europe. *Journal of Strategic Studies*. 2024. 47(3). P. 334–362.
7. Marston H.S. Navigating great power competition: A neoclassical realist view of hedging. *International Relations of the Asia-Pacific*. 2024. 24(1). P. 29–63. <https://doi.org/10.1093/irap/lcad001>
8. Tu C., Tien H. & Hwang J. Untangling threat perception in international relations: An empirical analysis of threats posed by China and their implications for security discourse. *Cogent Arts & Humanities*. 2024. 11(1). <https://doi.org/10.1080/23311983.2024.2335766>
9. Ivančík R. Security theory: Security as a multidimensional phenomenon. *Vojenské reflexive*. 2021. 16(3). P. 32–53.
10. Morgenthau H. Politics Among Nations: the Struggle for Power and Peace. N.Y.: Knopf. 1950. 618 p.
11. Jervis R. Cooperation under the security dilemma. *World Politics*. 1978. 30(2). P. 167–214. <https://doi.org/10.2307/2009958>
12. Mearsheimer J.J. The Tragedy of Great Power Politics. W.W. Norton & Company. 2001. 160 p.
13. Waltz K. Theory of International Politics. Waveland Press. 2010. 256 p.

14. Biddle S. *Military Power: Explaining Victory and Defeat in Modern Battle*. Princeton University Press. 2004. 352 p.

REFERENCES:

1. Arreguin-Toft, I. (2001). How the Weak Win Wars: A Theory of Asymmetric Conflict. *International Security*, 26(1), 93–128 [in English].
2. Mack, A. (1975). Why big nations lose small wars: The politics of asymmetric conflict. *World Politics*, 27(2), 175–200. <https://doi.org/10.2307/2009880> [in English].
3. Womack, B. (2004). Asymmetry theory and China's concept of multipolarity. *Journal of Contemporary China*, 13(39), 351–366. [in English].
4. Womack, B. (2006). *China and Vietnam: The politics of asymmetry*. Cambridge University Press. 281 p. [in English].
5. Womack, B. (2016). *Asymmetry and international relationships*. Cambridge University Press. 220 p. [in English].
6. Bruusgaard, K.V. (2024). Deterrence asymmetry and strategic stability in Europe. *Journal of Strategic Studies*, 47(3), 334–362. [in English].
7. Marston, H.S. (2024). Navigating great power competition: A neoclassical realist view of hedging. *International Relations of the Asia-Pacific*, 24(1), 29–63. <https://doi.org/10.1093/irap/lcad001> [in English].
8. Tu, C., Tien, H. & Hwang, J. (2024). Untangling threat perception in international relations: An empirical analysis of threats posed by China and their implications for security discourse. *Cogent Arts & Humanities*, 11(1). <https://doi.org/10.1080/23311983.2024.2335766> [in English].
9. Ivančík, R. (2021). Security theory: Security as a multidimensional phenomenon. *Vojenské reflexie*, 16(3), 32–53. [in Slovak].
10. Morgenthau, H. (1950). *Politics Among Nations: the Struggle for Power and Peace*. N.Y.: Knopf. 618 p. [in English].
11. Jervis, R. (1978). Cooperation under the security dilemma. *World Politics*, 30(2), 167–214. <https://doi.org/10.2307/2009958> [in English].
12. Mearsheimer, J.J. (2001). *The Tragedy of Great Power Politics*. W.W. Norton & Company. 160 p. [in English].
13. Waltz, K. (2010). *Theory of International Politics*. Waveland Press. 256 p. [in English].
14. Biddle, S. (2004). *Military Power: Explaining Victory and Defeat in Modern Battle*. Princeton University Press. 352 p. [in English].

Creative Commons Attribution 4.0
International (CC BY 4.0)

Стаття надійшла до редакції 25.10.2025

Стаття прийнята 12.11.2025

Статтю опубліковано 30.12.2025